

Κείμενο 1

Η επιδημία της νέας μοναξιάς

Απόσπασμα, ελαφρά διασκευασμένο, από κείμενο που δημοσίευσε στην εφημερίδα LiFo ο δημοσιογράφος Γιάννης Παναταζόπουλος, συνοδευόμενος τη συνέντευξη που του παραχώρησε για το θέμα της μοναξιάς ο ψυχίατρος Σάββας Σαβδόπουλος. Δημοσίευση στις 12/10/2020. Πηγή: <https://www.lifo.gr/tropos-zois/health-fitness/i-epidimia-tis-neas-monaxias>.

Σε μια εποχή που η επικοινωνία είναι πιο εύκολη από ποτέ η μοναξιά αποτελεί μια σκληρή πραγματικότητα. Αναμφισβήτητα, μία από τις δυσάρεστες πτυχές της πανδημίας είναι το αίσθημα της αυξανόμενης μοναξιάς. Ο κορωνοϊός περιόρισε την ανθρώπινη παρουσία, μίκρυνε ή ελαχιστοποίησε το όριο των ατόμων στις παρέες, ενίσχυσε τον φόβο απέναντι στους άλλους και κυρίως ανέδειξε με τον χειρότερο τρόπο εκείνο το βαθύ αίσθημα της απόγνωσης του να πεθαίνεις μόνος.

Η μοναξιά, όπως υποστηρίζουν πολλοί ειδικοί, είναι μια πραγματική κρίση της δημόσιας υγείας, γι' αυτό τα τελευταία χρόνια αυξάνονται οι επιστήμονες που ισχυρίζονται ότι η μοναξιά, μαζί με την κατάθλιψη, πολύ σύντομα θα αποτελούν τις μεγάλες επιδημίες του 21ου αιώνα. Ταυτόχρονα, ερευνητές ήδη αναπτύσσουν φάρμακα για να περιορίσουν τα συμπτώματά της, αφού έρευνες έχουν δείξει ότι η μοναξιά και η κοινωνική απομόνωση μπορεί να είναι τόσο επιζήμιες για τη σωματική υγεία όσο το κάπνισμα 15 τσιγάρων την ημέρα. Συγκεκριμένα, η έλλειψη κοινωνικών σχέσεων είναι ένας παράγοντας που αυξάνει την πιθανότητα θνησιμότητας κατά 26%.

Τα διεθνή ΜΜΕ μιλούν συχνά για μια νέα επιδημία, αφού όλο και περισσότεροι άνθρωποι προσβάλλονται από αυτήν. Είναι χαρακτηριστικό ότι γι' αυτόν τον λόγο η βρετανική κυβέρνηση όρισε πριν από δύο χρόνια υπουργό Μοναξιάς. [...]

Σύμφωνα με ρεπορτάζ της εφημερίδας «The Guardian» που δημοσιεύτηκε πριν από λίγες μέρες, στη Σουηδία εξελίσσεται ένα καινοτόμο κοινωνικό πείραμα, στο πλαίσιο του οποίου πολίτες διαφορετικών ηλικιών συμβιώνουν σε δημοτικό συγκρότημα κατοικιών. Συγκεκριμένα, στην πολυκατοικία Σόλμπο που βρίσκεται στην κωμόπολη Χέλσινμπορ, στα δυτικά παράλια της Σουηδίας, γίνεται μια προσπάθεια καταπολέμησης της μοναξιάς και προώθησης της κοινωνικής συνοχής και της δημιουργικής συνύπαρξης διαφορετικών γενεών. Διαθέτει τέσσερις ορόφους και 51 διαμερίσματα, τα οποία φιλοξενούν 72 ανθρώπους. Κάθε όροφος περιλαμβάνει γυμναστήριο, αίθουσα γιόγκα, βιβλιοθήκη και

κοινόχρηστη κουζίνα. Οι περισσότεροι απ' τους μισούς ενοίκους είναι άνω των 70 ετών, ενώ οι υπόλοιποι είναι μεταξύ 18 και 25. Στο συμβόλαιο που καλούνται να υπογράψουν δεσμεύονται να περνούν τουλάχιστον δύο ώρες την εβδομάδα κάνοντας παρέα με τους γείτονές τους.

Έτσι, ένας 92χρονος κάτοικος του Σόλμπο, συνταξιούχος δάσκαλος, διδάσκει σουηδικά σε Αφγανούς πρόσφυγες, ενώ άλλος ένοικος, για παράδειγμα, τους μαθαίνει να οδηγούν. Την ίδια στιγμή, οι νεαροί ένοικοι βοηθούν τους ηλικιωμένους στη χρήση συσκευών υψηλής τεχνολογίας, όπως και για να αποκτήσουν πρόσβαση σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης. [...]

Κείμενο 2

Ακολουθεί απόσπασμα της συνέντευξης του ψυχιάτρου Σάββα Σαββόπουλου στον Γιάννη Πανταζόπουλο για τη μοναξιά (LiFo, 12/10/2020).

Είναι η μοναξιά η νέα επιδημία της εποχής;

Όντως η μοναξιά είναι ένα μεγάλο πρόβλημα της εποχής μας. Σήμερα οι άνθρωποι είμαστε πιο απομονωμένοι από ποτέ. Όλο και περισσότεροι ζουν μόνοι τους. Στη ρευστή κοινωνική πραγματικότητα που ζούμε επικρατεί ανασφάλεια και βία. Ο ατομικισμός ενισχύεται και η αλληλεγγύη συρρικνώνεται σε έναν αλλοτριωμένο κόσμο.

Οι πόλεις δεν είναι πλέον τόποι συνάντησης και ανταλλαγής ιδεών μεταξύ των ανθρώπων αλλά χώροι εργασίας και δικτύων κυκλοφορίας. Η μοναξιά δεν αφορά μόνο όσους ζουν μόνοι αλλά και άτομα που ζουν μαζί με άλλους. Όσο χαλαρώνουν οι παραδοσιακοί θεσμοί και οι δεσμοί των ανθρώπων τόσο η μοναξιά απλώνεται.

Βέβαια, κάποιοι απολαμβάνουν τη μοναξιά τους με τη μορφή της μοναχικότητας. Δεν αναζητούν απαραίτητα τους άλλους, αλλά μπορούν να μένουν μόνοι, να διαβάζουν, να ονειροπολούν, να ακούν μουσική ή και να μην κάνουν τίποτα. Άλλοι, όμως, δεν αντέχουν να μένουν μόνοι και αναζητούν ένα στήριγμα. Είναι αυτοί που η μοναξιά τούς «δαγκώνει» με τα άγχη, τους βαραίνει το σώμα με τη θλίψη, τους αδειάζει την ψυχή. Έτσι, προσπαθώντας να ξεφύγουν, επιχειρούν να βρουν διαφυγή σε εφήμερα πράγματα για να μη νιώθουν οδύνη. Το αίσθημα της μοναξιάς τούς σπρώχνει διαρκώς να φεύγουν από οτιδήποτε ανακαλεί τις πληγές τους, απ' ό,τι τους κάνει να νιώθουν τις ρωγμές τους. Η έλξη της μοναξιάς τούς ωθεί να επαναλαμβάνουν ψυχαναγκαστικά αποτυχίες που οδηγούν σε νέα τραύματα. [...]

Όλο και περισσότεροι άνθρωποι απομονώνονται. Πόσο έχει συμβάλει η πανδημία στο φαινόμενο αυτό;

Είναι γεγονός ότι η πανδημία απομόνωσε τους ανθρώπους σημαντικά, αλλά ίσως πρόσφερε και ευκαιρίες στον καθένα να αναμετρηθεί με τους φόβους του. Ο φόβος που νιώθουμε για τον κορωνοϊό μοιάζει αρκετά με τους χειρότερους φόβους που κρύβουμε μέσα μας. Ο κόσμος αλλάζει, μεταμορφώνεται, γίνεται ανοίκειος και απειλητικός. Αποφεύγουμε τους φίλους που αγκαλιάζαμε μέχρι χθες, αφού τους νιώθουμε δυνητικά ως πηγή μόλυνσης, διαψεύδοντας την πιθανότητα εμείς να είμαστε οι φορείς του ιού.

Για κάποιους αυτή η κατάσταση είναι αφόρητη και ενδέχεται να αρνηθούν ακόμα και την ύπαρξη του ιού και να αμφισβητήσουν την ενδεδειγμένη αντιμετώπισή του. Θα αρνηθούν να απομονωθούν. Τότε εμφανίζονται τα σενάρια συνωμοσίας και οι αποδιοπομπαίοι τράγοι. Από την άλλη, το άτομο που δεν διαψεύδει την πραγματικότητα απομονώνεται για να νιώσει ασφαλές. Σύντομα, όμως, χωρίς ψυχικό στήριγμα, η μοναξιά θα κυριαρχήσει. Πολλοί ασθενείς μου ένιωσαν την περίοδο του εγκλεισμού, αλλά και στη συνέχεια, άγχος, θλίψη, απελπισία, θυμό για τον ιό, και όχι μόνο. Με αφορμή αυτόν, σαν να ξαναζωντανέψαν παλιές αγωνίες και τρόμοι. [...]

Κείμενο 3

Το τελευταίο μου ίσως γράμμα στον Μεχμέτ

Ποίημα του Τούρκου ποιητή Ναζίμ Χικμέτ. Παρατίθεται στο βιβλίο του Nuccio Ordine «Οι κλασικοί στη ζωή μας», σε μετάφραση της Μαρίας Σπυριδοπούλου, από τις εκδόσεις Άγρα, 2016, σ. 111.

Μη ζεις σ' αυτήν εδώ τη γη
σαν ένοικος
ή στη φύση
σαν παραθεριστής
ζήσε σ' αυτόν τον κόσμο
σαν να ήταν το σπίτι του πατέρα σου
πίστεψε στο στάρι, στη θάλασσα, στη γη
αλλά κυρίως στον άνθρωπο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

α) Να καταγράψεις από το απόσπασμα της συνέντευξης με τον κ. Σαββόπουλο (Κείμενο 2) πέντε (5) σημεία στα οποία εμφανίζονται συγκρίσεις-αντιθέσεις. (μονάδες 10)

β) Για ποιους λόγους, κατά τη γνώμη σου, ο συνεντευξιζόμενος αξιοποιεί τη μέθοδο της σύγκρισης-αντίθεσης συστηματικά στον λόγο του (μονάδες 5);

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Πού αποσκοπεί ο συντάκτης του Κειμένου 1 συγκρίνοντας τη μοναξιά με το κάπνισμα; Πώς αξιολογείς την αξιοπιστία του ποσοστού (26%), το οποίο αναφέρει;

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

«Σύμφωνα με ρεπορτάζ της εφημερίδας «The Guardian» ... όπως και για να αποκτήσουν πρόσβαση σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης» (Κείμενο 1, 4^η-5^η §): Στο απόσπασμα αυτό θεωρείς ότι ο λόγος είναι περιγραφικός ή αφηγηματικός; (μονάδες 2) Να τεκμηριώσεις τον χαρακτηρισμό σου επισημαίνοντας δύο συναφή γλωσσικά χαρακτηριστικά και τα αντίστοιχα παραδείγματά τους. (μονάδες 8)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 3 το ποιητικό υποκείμενο συμβουλεύει τον Μεχμέτ. Ποιες είναι οι συμβουλές που του δίνει και με ποιους κειμενικούς δείκτες εκφράζονται; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τις συμβουλές αυτές. Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15